

فصلنامه علمی- تخصصی معارف علوم انسانی و علوم اسلامی

شماره نهم، تابستان ۱۴۰۱، ص ۹۰-۱۱۱

نگاهی تمدنی به دستاورد های فاطمی بر محور جوان و نوجوان از منظر مقام معظم رهبری

یونس یوسفی^۱

حسین دهدار^۲

حسین شمس آبادی^۳

محمد دهدار^۴

چکیده

یکی از نکاتی که امروزه مورد توجه قرار گرفته و بیش از نیم قرن مورد توجه اندیشمندان بزرگ امام خامنه ای (حفظه الله) بوده است، نقش دین در زندگی است. ایام فاطمیه، ایامی است که ما به خاطر شهادت حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) آن دختر گرانقدر و بی نظیر پیامبر خدا عزاداری می کنیم. مدل نگاه به این ایام، مهم و تعیین کننده است. در این مقاله، در پاسخ این پرسش هستیم که دستاوردهای فاطمی چه بوده است و این دستاوردها برای آینده سازان مملکت فاطمی چطور باید تحلیل شوند که در آینده بتوانند نقشه راهشان را گم نکنند. هدف از زبان گویای امام جامعه بیان شد که تمدن نوین اسلامی ختم به ظهور منجی عالم بشریت می شود. پس برای تمدن سازی باید دستاورد های فاطمی را با نگاه تمدنی ببینیم. حضرت فاطمه (س): ۱- امید واقع بینانه و خوش بینی مؤمنانه برخاسته از خودآگاهی، خودباوری، ایمان به خدای متعال، شناخت سنت های الهی، تجربه شگرف انقلاب پیامبر داشتند. ۲- این که ما توانستیم و خواهیم توانست، نقطه مقابل خودبیگانگی از حکومت طاغوت است. این دو دستاورد مهم و کلان از سیره فاطمی را با نگاه تمدنی با محوریت جوانان و نوجوانان تحلیل کردیم و مولفه های نگاه تمدن را: ۱- دغدغه اسلام بود؛ ۲- دین از سیاست جدا نبود؛ ۳- اخلاق و معنویت؛ ۴- عقلانیت؛ ۵- عدالت؛ ۶- حضرت زهرا (سلام الله علیها) دشمن شناس بودند؛

۱. سطح سه (کارشناسی ارشد)، رشته فقه و اصول، حوزه علمیه جزائریه شهر شوشتر، استاد و معاون آموزش حوزه علمیه حضرت صاحب الزمان (عج)، شوشتر، مسئول فرهنگی مدرسه صدرا، شوشتر، استان خوزستان، ایران، پژوهشگر و فعال فرهنگی، ywsfyy197@gmail.com

۲. فوق لیسانس برق قدرت، دانشگاه علوم تحقیقات همدان، سطح سه (کارشناسی ارشد)، رشته فقه و حقوق حوزه علمیه جزائریه شوشتر، مدیر دبیرستان صدرا، شهر شوشتر، استان خوزستان، ایران، پژوهشگر و فعال فرهنگی، eng.hoseinedehdar@gmail.com

۳. سطح سه (کارشناسی ارشد)، رشته علوم قرآن و حدیث، حوزه علمیه جزائریه، شهر شوشتر، استان خوزستان، ایران، دبیر و فعال فرهنگی، hsnshstr@gmail.com

۴. کارشناسی، رشته کشاورزی، دانشگاه چمران، شهر اهواز، سطح سه (کارشناسی ارشد)، حوزه علمیه جزائریه، شهر شوشتر، استان خوزستان، ایران، پژوهشگر و فعال فرهنگی،

۷- در سیره فاطمی هم جاذبه بود و هم دافعه. جوانان و نوجوانان لازم است دو دستاورد مهم فاطمی را با نگاه هفت گانه تحلیل کنند و در تمدن سازی که برآیند هدف انقلاب امام خمینی است، جوانان و نوجوانان می توانند نقش بسزائی ایفا کنند.

کلیدواژه: تمدن، تمدن اسلامی، حضرت فاطمه (س)، فاطمیه، دین گرایی، نقش جوان و نوجوان، آیت الله خامنه ای.

مقدمه

با تشکیل انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ شمسی، سکه رایج در بین جامعه مذهب گشت و شعار اسلامی شدن در تمام مساحت ها شد زمزمه لبان یکی از مبارزان علیه استکبار که تحت فرماندهی امام خمینی، حضرت آیت الله خامنه ای بودند. آیت الله خامنه ای برای حکومت اسلامی مراحل را برشمردند که آخرین مرحله رسیدن امت اسلامی به تمدن اسلامی است. این نگاه تمدنی، راه حل کلیدی در مواجهه با قدرت های دیگر و تمدن های رقیب، از جمله تمدن غرب است.

در تقویم جمهوری اسلامی ایامی را به نام ایام فاطمیه می شناسیم و این روزها مأخذ بسیار گرانبھائی برای الهام بخشی به تمدن اسلامی است؛ چرا که این ایام به حضرت فاطمه دختر پیامبر اکرم منتسب بوده که زندگی سرای مبارزاتی داشته است. در زندگی سرای مبارزاتی حضرت فاطمه دستاوردی را می بینیم که پایه گذار ارکان یک تمدن بزرگ اسلامی می باشد. از آنجایی که آینده، از آن آینده انقلاب اسلامی است، به اذعان بسیاری از کارشناسان داخلی و خارجی، جوانان و نوجوانان، نقش مهمی در این آینده سازی ایفا کنند تا به تمدن اسلامی مبتنی بر ایده های فاطمی نائل گردیم. در این مقاله، دیدگاه های مقام معظم رهبری در این خصوص مورد توجه است و این نکات مورد بررسی قرار می گیرد:

۱- مفهوم شناسی تمدن، جوان، ایام فاطمیه

۲- دستاورد های تمدنی فاطمی

۳- انتظارات رهبری از جوانان و نوجوانان در راستای حرکت علمی

۴- نگاهی تمدنی به دستاوردهای فاطمی با محوریت جوانان و نوجوانان از منظر مقام معظم رهبری.

در خصوص فاطمیه مقالاتی هم به رشته تحریر در آمده است از جمله: مقاله: «الگوی ۱۴۰۰ ساله بررسی و نقد شبهات» (مجله مبلغان، ش ۲۶۰، ص ۱۱۶ تا ۱۲۹)؛ مقاله: «ایام فاطمیه و مناسک شکل یافته پیرامون آن»، (مجله شهر قانون، ش ۵، ص ۲۵ تا ۲۷)؛ مقاله: «نگاهی تاریخی به ایام فاطمیه»، (مجله شهر قانون، ش ۵، ص ۱۹ تا ۲۰).

این مقاله، در راستای تبیین راهکارهای تحقق بخشی به آرمان انقلاب اسلامی و تمدن نوین اسلامی، از رهگذر از ایام فاطمیه و با تأکید بر دیدگاه آیت الله خامنه ای است.

۱. مفهوم شناسی

۱-۱. تمدن

تمدن در لغت به معنای شهر نشین شدن، و به اخلاق و آداب شهریان خو گرفتن؛ و در اصطلاح، همکاری افراد یک جامعه در امور اجتماعی، اقتصادی، دینی، سیاسی و غیره. (معین/تک جلدی/۱۳۸۸/ص ۳۷۶).
مراد ما در این مقاله، تمدن اسلامی می باشد. آیت الله خامنه ای، در مراحل پنج گانه اهداف انقلاب اسلامی، تحقق تمدن اسلامی را گام نهایی قلمداد کرده و می فرماید: تمدن اسلامی، کشور گشایی نیست، بلکه به معنای تأثیر پذیرفتن فکری ملت ها از اسلام است. (دیدار اعضای شورای عالی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با رهبر انقلاب ۱۳۹۵/۲/۶).

۱-۲. جوان

جوان، به هر چیزی که از عمر او چندان نگذشته باشد، خواه انسان باشد، خواه حیوان و خواه گیاه؛ اما مراد ما در این جا انسان است (معین/تک جلدی/۱۳۸۸/ص ۴۲۲).

۱-۳. ایام فاطمیه

فارغ از اختلافات در تاریخ شهادت، به ایامی که شهادت حضرت فاطمه (سلام الله علیها) در آن واقع شده است، ایام فاطمیه می گویند. (دانش نامه اسلامی/دیکشنری آبادیس).

۲. دستاوردهای تمدن فاطمی

۲-۱. مدنظر قراردادن امید واقع بینانه و خوش بینی مؤمنانه

مدنظر قرار دادن امید واقع بینانه و خوش بینی مؤمنانه بر خواسته از این امور است: الف) خودآگاهی؛ ب) خودباوری؛ ج) ایمان به خدای متعال؛ د) شناخت سنت الهی؛ ه) تجربه شگرف انقلاب پیامبر و شکست دشمنان الهی. در ادامه هر یک از این موارد توضیح داده می شود:

الف) خودآگاهی

حضرت فاطمه (سلام الله علیها) به عنوان مبلغ جهاد تبیین جبهه انقلاب اسلامی پیامبر اکرم (ص)، نخست باید به خودآگاهی می رسید و چون خودآگاهی از جانب خداوند و راهنمایی های پیامبر اکرم (ص) به صورت تکامل یافته ای در ایشان موجود بود، توانست با تکیه بر این خودآگاهی عمیق، در مقابل دشمنان، همچون سدی مستحکم بایستد. درحالی که دشمن با عملیات روانی و تبلیغاتی وسیع، ایجاد یأس و ناامیدی کرده بود، آن حضرت در مقابل هیچ شبهه ای نلرزید و از هیچ مستکبری نهراسید و از کیان اسلام مجاهدانه دفاع کرد. آن بزرگوار، تنها در پی رضای الهی و حراست از انقلاب اسلامی پیامبر اکرم (ص)، نهایت مقاومت و سخت گویی را از خود نشان می داد.

ب) خودباوری

از ویژگی های مهم حضرت فاطمه (سلام الله علیها) خودباوری است. این روحیه، از او شخصیتی بی نظیر در مقابله با ظلم ها و اجحاف ها ساخته بود. او تحفه ای از طرف خداوند متعال برای پیامبر اکرم (ص)، و حجتی بر امت اسلامی بود. او دارای ۲۴ فضیلت از زبان پیامبر (ص) و هفت فضیلت در ارتباط با خداوند، و دارای خودباوری عمیق از مسائل اجتماعی و سیاسی زمان خود در مواجهه با مهم ترین مسائل جامعه خود بود. این که حقی پایمال نشود و ظالم نتواند به راحتی به ظلم و غارت پردازد. (محمد باقر انصاری/ ۱۳۹۱/ ص ۸۱ تا ۸۹).

ج) ایمان به خداوند متعال

ایمان به خدای حضرت فاطمه (سلام الله علیها) را می توان در زیارت مُمْتَحَنَه یافت. زیارت معروف حضرت زهرا (سلام الله علیها) که با عنوان ممتحنه حضرت را مورد خطاب قرار می دهد، با یک جمله راهبردی آغاز می شود که ما را متوجه بُعد خاصی از عظمت آن حضرت می نماید. آن جمله یادآور مصائب شکننده ای است که حضرت فاطمه (علیها السلام) با صبر عظیم خود آنها را بر جان خرید و شهادتی به رنگ سیده النساء (علیها السلام) را رقم زد. متن این زیارت کوتاه و پرمحتوا از این قرار است:

«يَا مُمْتَحَنَةُ امْتَحَنَكَ اللهُ الَّذِي خَلَقَكَ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَكَ فَوَجَدَكَ لِمَا امْتَحَنَكَ صَابِرَةً، وَ زَعَمْنَا أَنَا لَكَ أَوْلِيَاءَ وَ مُصَدِّقُونَ وَ صَابِرُونَ لِكُلِّ مَا أَتَى بِهِ أَبُوكَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ أَتَى بِهِ وَصِيَّهُ، فَإِنَّا نَسْأَلُكَ إِن كُنَّا صَدَقْنَاكَ إِلَّا الْحَقُّنَا بِتَصَدِّقِنَا لَهُمَا لِنُبَشِّرَ أَنْفُسَنَا بِأَنَّكَ قَدْ طَهَّرْنَا بِوَلَايَتِكَ؛

ای آزموده، آزمودت خدایی که تو را آفرید، پیش از آن که تو را بیافریند، پس به آنچه آزمودت تو را شکیبا یافت. ما بر این باوریم که دوستان و تصدیق کنندگان تویم، و به آنچه پدرت و وصی اش برای ما آورده، صبر کننده ایم. پس از تو در خواست می کنیم، اگر تصدیق کننده تو بوده ایم، ما را به تصدیقمان به پدرت و جانشینش ملحق کنی، تا خود را بشارت دهیم، که به سبب ولایت تو پاک گشته ایم. (محمد باقر مجلسی/ ۱۳۸۸/ ج ۹۹/ ص ۲۱۳).

اکنون به توضیح برخی از فراز های این دعا عمیق می پردازیم:

(الف) یا مُمْتَحَنَةٌ (ای امتحان شده):

این لقب حکایت از امتحان عظیم الهی نسبت به حضرت زهرا (سلام الله علیها) دارد که بنابر نقل های تاریخی زیاد، اعم از شیعه و سنی به ماجرای شهادت و رفتن حضرت به استقبال در آتش گرفته باز می گردد؛ دقیقاً مثل آنچه که در خصوص امام حسین (علیه السلام) مطرح است که در آغاز خلقت، مسئله رفتن حضرت به استقبال شهادت از لسان پیامبر اکرم (ص) یاد شده است. اگر ایمان به خدا نبود، رفتن به سوی امتحانات الهی چه معنایی داشت؟ و برای خدا زیر ظلم نرفتن و برای خدا حق گفتن سکه رایج برای حق طلبان فاطمی باید باشد.

(ب) اِمْتَحَنَكَ اللهُ الَّذِي خَلَقَكَ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَكَ (خدا تو را امتحان کرده، قبل از آن که تو را خلق کند).

این جمله اشاره صریح دارد که در ورای عالم ماده و دنیایی، عالمی دیگری وجود دارد، که قبل از خلقت بوده و حضرت زهرا (سلام الله علیها) در عالم قبل از خلقت، از سرانجام خود آگاهی یافت و حاضر شد این مصائب را برای رضای خدا متحمل شود.

می توانیم بگوئیم حضرت زهرا (سلام الله علیها) دو مرتبه امتحان شد و در هر مرتبه برای رضای خدا تلاش می کرد: مرتبه نخست با اقرار و پذیرش این امتحانات در عالم قبل از خلقت؛ و دیگری با عمل به آنچه خداوند خواسته بود. این ها را می توانیم به نقش کلیدی ایمان الهی حضرت فاطمه (سلام الله علیها) تعبیر کنیم.

(ج) وَ زَعَمْنَا أَنَا لَكَ أَوْلِيَاءَ، (ما خود را در ولایت تو می دانیم):

وقتی ما فردی را ره یافته به درگاه خداوند متعال بدانیم، عاقلانه است خود را در ولایتش بدانیم تا اینکه به تقرب الهی دست یابیم.

(د) بَأْنَا قَدْ طَهَّرْنَا بِوَلَايَتِكَ (که ما با ولایت تو طهارت یافته ایم):

این بشارتی است که در هیچ یک از زیارات دیده نشده؛ یعنی حضرت زهرا (سلام الله علیها) را صادقانه تصدیق کنیم و این تصدیق مورد تأیید حضرت قرار بگیرد. در این صورت، بشارت را دریافت خواهیم کرد که با ولایت حضرت فاطمه (سلام الله علیها) پاک شده ایم و طهارت وجودمان را فرا گرفته است.

درست است که این فراز در هیچ یک از زیارت نامه ها دیده نشد، اما همه معصومین (علیهم السلام) یک نور واحد هستند. (محمدباقر انصاری/ ۱۳۹۱/ص ۷۶ تا ۷۸). این شاخص مهم در این فراز هم در گرو ایمان به خداوند متعال نهفته است.

(د) شناخت سنت های الهی

«فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مُكْرِهِمْ اَنَا دَمْرَانَهُمْ وَ قَوْمُهُمْ اَجْمَعِينَ. فَتِلْكَ بَيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا اِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ، (نمل: ۵۱- ۵۲)؛

پس بنگر که پایان تدبیر آنان به کجا انجامید، ما آنان و قومشان همگی را هلاک کردیم- پس این خانه های آن هاست که به خاطر ظلمی که کردند ویران و خالی شده است و قطعاً در این نشانه و روشنی است برای اهل علم و آگاهی». علامه طباطبایی آیات یاد شده را چنین معنا می کند:

چقدر هلاک کردیم از اهل قریه هایی که به خود ستمکار بودند و اسراف و کفر می ورزیدند و بعد از هلاک کردن آنان، مردمی دیگر را ایجاد کردیم پس همین که شما آن قریه ستمکار به حس خود، عذاب ها را درک کردند، ناگهان پا به فرار گذاشته و بدویدند. در آن هنگام بود که از در توبیخ و طاعت به ایشان گفته شد: ندوید و از این عذاب فرار مکنید، بلکه به آن نعمت ها که در آن زیاده روی می کردید، مراجعه کنید و به خانه هایتان برگردید تا شاید باز هم فقرا و بینوایان به در یوزگی شما مراجعه کنند و شما از در نخوت و اعتزاز، ایشان را از برانید و یا خود را از ایشان پنهان کنید و این کنایه است از اعتزاز و استعلا ستمکاران که خود را متبوع و به جای خدا و ارباب تابعین می دانستند از در پشیمانی گفتند: وای بر ما که مردمی ستمکار بودیم، (محمدحسین طباطبایی/ ۱۳۹۳هـ/ ذیل سوره نمل آیه ۵۱ - ۵۲).

حضرت فاطمه (سلام الله علیها) با شناخت نیت های الهی همچنان در خطبه فدکیه دشمنان خود را به متابه کف روی آب قلمداد می کنند و در جهاد تبلیغی بزرگ خود پیام سنت های الهی قطعی است، هر چند فاطمه شهید شود، اما این شهادت زندگی جاودانه و حیات بخش برای بشریت است.

شناخت سنت های الهی را ما می توانیم در گفتار حضرت فاطمه در خطبه فدکیه مورد بررسی قرار دهیم و این خط استراتژیک و راهبردی مهم را برای الگو برداری مساعد کنیم. (رحمانی همدانی/ ۱۳۹۹/ ص ۳۰ تا ۳۱).

حضرت زهرا (سلام الله علیها) با اتکای به سنت های قطعی الوقوع الهی رو به افول بودن قدرت های مادی را می دید و عزتمندانه از کین حق و حق طلبی دفاع کرد و امروزه شناخت سنت های الهی یک معیار مهم برای مقابله با دشمنان اسلام تلقی می شود؛ به طوری که در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی به آن به صورت مشهود اشاره شده است.

ه) تجربه شگرف انقلاب پیامبر اکرم (ص) و شکست دشمنان اسلام

اسلام سردار هایش هم توی مردمند. پیغمبر اسلام (صلی الله علیه و آله) خوب، سردار همه بود، بزرگ همه بود، توی مردم بود. با مردم می نشست، توی مسجد می نشست، مثل سایر مردم. حضرت امیر (سلام الله علیه) آن وقت که حکومت یک مملکتی بود که چندین برابر ایران بود، مصر بود، حجاز بود، عراق بود، ایران بود، سوریه بود، یمن بود، همه این ها

تحت سیطره او بود، مثل سایر مردم می آمد با مردم می نشست و معاشرت می کرد. برای اینکه از مردم نمی ترسید. ظلم نکرده بود به مردم تا بترسد از آنها. خلافی نکرده بود که از مردم بترسد. برای مردم بود؛ مردم او را حامی خودشان می دانستند. (بیانات حضرت امام خمینی در دیدار با پرسنل انقلاب اسلامی منطقه ۱۲ تهران/ تاریخ ۱۳۵۸/۴/۱۲).

آنهايي که سرتاسر کشور اسلامی را اداره می کردند، آن هم آن کشوری که از حجاز تا مصر، آفریقا، عراق، ایران و همه ی این ممالک اسلامی که می بینید، اروپا هم یک مقداری اش تحت فرمان بود، مع ذالک این طور نبود که معاملاتشان با رعیت، معامله ی فرمانفرما و فرمانبر باشد. خود رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) وضعشان با مردم مثل یکی از سایرین بود، یکی از اشخاص بود. نه یک منزل فرمانفرمایی داشتند و نه در محافل که بودند، یک امتیازی بود که مردم ببینند که این بالا نشستن است و پایین نشستن، این مسائل مطرح نبود. بعضی از این عرب ها که از خارج می آمدند و وارد مسجد می شدند، پیغمبر را با سایرین نشسته بودند، وضع جوری بود که نمی شناختند که خوب، کدام یکی پیغمبر است و کدام یکی اصحاب، می پرسیدند که کدام یکی تان هستی؟ برای اینکه وضع نشستن دور بود و حتی حالا شما اینجا می بینید که یک پتو اینجا انداخته اند و یک اشخاصی هم این طوری نشسته اند، که اگر یکی از خارج بیاید یک امتیازی قائل می شود، نبود. حضرت امیر (سلام الله علیه) همان روزی که بیعت با وی کردند - بیعت به خلافت رسول الله - همان روز بیل و کلنگش را برداشت و رفت سراغ یک جایی که کار می کرد، خودش کار می کرد، دستش پینه داشت. وضع سردارها با این سردارهایی که حکومت های بلاد بودند با وضع مردم، وضع فرمانفرمایی و فرمانبرداری نبوده است. وضع خدمت بوده است که فرمانفرماها خدمتگزار مردم بودند. این انفضالی که شما دیدید در زمان رژیم سابق و طاغوت که بین حکومت های بلاد، استاندارهای بلاد با مردم، یک جدایی بود که هر کدام دشمن دیگری بودند، مردم این ها را به صورت یک دشمن حساب می بردند، ولو اینکه خدمتگزار هم بودند. (معاونت پژوهش آموزش / منشور معارف انقلاب اسلامی / ۱۳۹۴ / ص ۷۵ و ۷۶)، بیانات امام خمینی در دیدار فرماندهان سراسر کشور و معاون وزیر کشور، ۱۳۵۸/۲/۲۶ ش.).

این تجربه شگرف انقلاب پیامبر که به عنوان شخص اول مملکت اسلامی درس خدمتگزاری را به امت اسلامی و کارگزاران داده بود، حضرت فاطمه (سلام الله علیها) را بر آن داشت که مقابل طواغیت محکم بایستد؛ چرا که مردم هنوز آن خدمات شایان انقلاب حضرت رسول (صلی الله علیه و آله) را به خاطر داشتند، اما مشکل این جا بود که جهانی بینی به مرحله ایدئولوژی نمی رسید. (علی خامنه ای / ۱۳۹۲ / ص ۲۰۱).

و در مرحله جهانیابی می ماند و حضرت فاطمه برای به حرکت در آوردن و پاک کردن مغزهای غبار گرفته با تأسی به دستاورد های شگرف و مدل حاکمیتی پیامبر (ص) مبتنی بر اسلام ناب، بر راه حق تأکید کردند و با خون خود، ضامن راه حق و رسوایی طواغیت شدند.

حضرت فاطمه (سلام الله علیها) با مدنظر قرار دادن امید واقع بینانه و خوش بینی مؤمنانه برخاسته از خود آگاهی، خودباوری، ایمان به خدای متعال و شناخت سنت های الهی و تجربه شگرف انقلاب پیامبر (ص) و شکست دشمنان الهی مؤلفه های یک تمدن اسلامی را برای مسلمانان بر شمردند.

۲-۲. روح خودباوری

ما می توانیم و بازگشت روح خود باوری در مقابل ضعف و رخوت ناشی از حاکمیت طاغوت ما وقتی به دوران قبل از بعثت رسول خدا می نگریم و وضع فجیع یکتاپرستان پیرو حضرت ابراهیم (ع) را می نگریم به حدی ناامید کننده بود که در محلی مانند کعبه، بت هایی را پرستش می کردند که هیچ سنخیتی با دین ابراهیم نداشت، آداب و رسوم رایج در منطقه شبه جزیره عربستان در پاره ای از موضوعات غیر قابل وصف بود. (زیدان جرجی /۱۳۸۹/ ص ۱۴). اما خداوند در میان وقایع و اتفاقات که منجر به کناره گیری دین از مباحث زندگی شده بود، پیامبری را مبعوث کرد (علی خامنه ای /۱۳۹۲ ش. / ص ۱۲۰) که ملت ها را در دنیا و آخرت سعادتمند کند. (خامنه ای /۱۳۹۰/ ص ۲۹). سپس به ناچار پیامبر خدا با توکل بر خدا باید جلو طواغیت می ایستاد و هرچقدر پیامبر برای دنیای مستضعفان تلاش می کرد، مستکبران بر خشمشان اضافه می شود. نکته آنچه که اینجا باید نتیجه بگیریم، این است که اسلام هر موقع برای دنیای محرومین قدم برداشت، دشمنان درصدد مقابله بر آمدند، اما اگر اسلام فقط آخرت گرا باشد، دشمنی ندارد. (علی خامنه ای /۱۳۹۳ ش. / ص ۱۵۴). پیامبر می دانست اگر یک مسجدی، مدرسه ای اسلامی شود، تأثیر کلان ندارد؛ بنابر این تصمیم گرفت کشور را، اسلامی کند و برای تشکیل کشور اسلامی، انقلاب اسلامی لازم بود که با محاصره شدن مکه و تسلیم شدن ابوسفیان این امر محقق شد و حکومتی تشکیل شد با قوانین اسلامی که رهبر این حکومت به دست عالی ترین مخلوق خدا بود.

در ایام حکومت رسول خدا (صلی الله علیه و آله) عقائد غلط و پوچ رخت بر بست. ارزش های اخلاقی، امنیت، عزت، علم و آگاهی رشد چشمگیری داشت. حضرت فاطمه که یکی از تربیت یافتگان حکومت اسلامی پیامبر (ص) بود، خطبه ای ایراد فرمودند و در مقابل طواغیت دنیاخواه، هیچ گاه عقب نشینی و تزلزل نداشتند.

بعد از پانزده سال از ارتحال رسول اکرم (ص) طلحه ملک بزرگ و حاصلخیزی به نام نشاستج داشت. وضعیت ابوموسی اشعری حاکم بصره، عبرت انگیز است. وی مردم را برای جهاد دعوت می نمود، به طوری که عده ای اسب

نداشتند، ترغیب شدند بدون اسب برای ثواب بیشتر به جهاد بروند. آن هایی که اسب داشتند، اسب های خود را رم دادند؛ چون اسب ها را مانع ثواب بیشتر می دانستند؛ اما خودش چطور خارج شد؟ عین عبارت این است:

أُخْرِجَ ثَقْلُهُ مِنْ قَصْرِهِ عَلِيٌّ أَرْبَعِينَ بَغْلًا؛

اشیای قیمتی که داشت سوار بر چهل اسب کرده بود!

چرا؟ به خاطر این که بیم داشت عزل شود و دیگر نتواند بسایل گران قیمتی را بردارد. آیا آن مسابقه خدمت به خلق الله در زمان پیامبر (ص) با زمان بعد از رسول خدا قابل مقایسه است؟ ابوموسی اشعری یکی از اصحاب بود، طلحه یکی از اصحاب بود. مثال دیگر سعد بن ابی وقاص که از بیت المال قرض کلانی گرفت و پس نداد و این شخص جزو شورای شش نفره هم بود و این دنیا طلبی، باعث اختلافاتی در بین مردم کوفه هم شده بود.

مثال بعدی مروان بن حکم است که خمس غنائم تونس و مغرب را به بهای پانصد هزار درهم کمتر از ارزش باقی آن می فروخت. برداشتی که از این مثال ها می شود، آن است که بعد از پیامبر، خواص در مادیات غرق شدند. (علی خامنه ای / ۱۴۰۱ / ص ۵۰۰) و جهان بینی توحیدی دیگر در زندگی عملیاتی نشد. (یونس یوسفی / هشتم / بهار ۱۴۰۱ / ص ۱۰۳).

۳. انتظارات رهبری از نوجوانان و جوانان ایرانی در راستای حرکت علمی

جوانان و نوجوانان کلماتی نام آشنا در گفتمان رهبری می باشند که از جایگاه بسی ویژه ای برخوردارند که حتی در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی اهتمام ویژه به این قشر شده است.

۳-۱. خودشناسی و خودسازی

ما می خواهیم جوانان را به چه چیزی دعوت کنیم؟ نمی خواهیم شعارهای کلی بدهیم، بعضی از شعارها، بسیاری کلی و مبهم است. مثل دعوت کردن به میدانی است که راه ورودی آن معلوم نیست یا بسته است. البته بخشی از تکالیفی که ما متوجه جوانان می دانیم، تکالیف شدنی آنهاست؛ خودسازی علمی، خودسازی اخلاقی، خودسازی جسمی. اینها تکالیف مهمی است؛ مطالبانی است که ما حق داریم از جوان بکنیم و جوان هم به این خودسازی ها احتیاج دارد. (علی خامنه ای؛ سایت KHAMENEI.IR در دیدار با دانش جویان و دانش آموزان؛ ۱۰/۸/۱۳۷۴ ش.).

۳-۲. خودسازی علمی

این راه باید ادامه پیدا کند؛ امید به شما جوان هاست، خودتان را آماده کنید. مسئله فقط مسئله ی جنگ نظامی نیست که بگوییم خودتان را آماده ی جنگ نظامی کنید؛ نه، اگر یک روزی اتفاق نظامی هم در این کشور بیفتد، این میلیون ها جوان ایرانی، این پسران، این دختران، این مادران و فرزندان، امتحان خوبی داده اند؛ در گذشته نشان داده اند که

چه می کنند، در آینده هم همین خواهد بود؛ ولی مسئله منحصر به این نمی شود. راه علم، راه تقویت اراده، راه خلاقیت و سازندگی، راه رشد و تکامل را جوان ایرانی باید بیاماید. هر مقدار ما از معارف اسلامی فاصله بگیریم، از مجاهدت و تلاش و تکاپو دست برداریم، ضرر خواهیم کرد و به همین نسبت در این نبرد تاریخی مرگ و زندگی عقب خواهیم رفت، ضربه خواهیم خورد. (علی خامنه ای، سایت KHAMENEI.IR در جمع دانش آموزان و دانش جویان بسیجی؛ ۱۳۸۶/۸/۹ ش.).

شما در دوران جوانی هستید؛ این انبار هنوز پر است. بخشی از این انبار باید به صورت بذر از آن استفاده شود. آن بخش، مربوط به همین سال های جوانی شماست؛ این بذر آینده است. برای زندگی تان برنامه ریزی صحیح کنید. چیزهایی هست که تا آخر عمر برای انسان مفید است. چیزهایی هست که برای انسانی تا بعد از آخر عمر، یعنی در دوران زندگی بعد هم مفید است. چیزهایی هست که برای انسان در دوران های حوادث مهم، مفید واقع می شود. شما دهها سال در این دنیا زندگی خواهید کرد؛ بنابراین خودتان را از لحاظ علم مجهز کنید. علم از جمله ی چیزهایی است که تا آخر عمر برای انسان مفید است. (علی خامنه ای؛ سایت KHAMENEI.IR در دیدار با اعضای اتحادیه انجمن های اسلامی دانش آموزان، ۱۳۷۹/۱۲/۸ ش.).

من به شما عرض کنم: جوان های عزیز، آینده مال شماست، آینده متعلق به ملت ایران است. آینده ی ملت ایران، رسیدن به قله های والای علم، اقتدار، رفاه و شرف است. این آینده ی حتمی شماست. و این وعده ی الهی است. قرآن به ما وعده داده است، اسلام به ما وعده داده است که اگر ملت ها حرکت کنند، ایمان نشان بدهند، غیرت نشان بدهند، خسته نشوند، صبر پیشه کنند، استقامت کنند، حتما به هدف های خودشان خواهند رسید. ما تا حالا امتحان کرده ایم، ایستاده ایم، به هدف های میان مدت رسیده ایم. یک جاهایی هم نابسامانی داریم، چون نایستادیم! تقصیر خود ماست. این طور نیست که من نابسامانی های کشور را ندانم؛ نخیر، می دانم. هر جایی که ما مشکل و نابسامانی داریم اگر بی عدالتی است، اگر فقر است، برای خاطر این است که ما مسئولین و آحاد مردم، درست برای پیشبرد این هدف ها نایستادیم. اگر می ایستادیم، این جاها هم درست می شد تقصیر خود ماست. باید بایستیم. (علی خامنه ای؛ سایت KHAMENEI.IR در دیدار با جمع دانش آموزان و دانشجویان تشکل های دانشگاهی؛ ۱۳۸۷/۸/۸ ش.).

اجازه هم لازم نیست بگیرند که استاد! اجازه می فرمائید. نه، معلم دارد حرف می زند، استاد مشغول حرف زدن است، از آن طرف یک طلبه ای بنا می کند اشکال کردن، استاد هم اشکال او را گوش می کند. گاهی تندی هم می کند؛ یعنی متعلم با جرأت، با گستاخی با معلم حرف می زند بر سر مسئله ی علمی؛ اما همین متعلم در مقابل این معلم خاضع و خاشع است. دست او را می بوسد، در مقابل او پایش را دراز نمی کند، به او «تو» نمی گوید.

(علی خامنه ای؛ سایت KHAMENEI.IR در دیدار با جمع معلمین استان فارس؛ ۱۳۸۷/۲/۱۲ ش.).

قبل از ماجرای جنگ تحمیلی هم، در خود ماجرای انقلاب اراده ی جوان ها، احساس مسئولیت جوان ها، این معجزه ی بزرگ تاریخی را آفرید که سنگر و قلعه ی مستحکم استکبار در این منطقه - یعنی رژیم پادشاهی ایران - را همین دست های استوار و مؤمن فرو ریختند و یک نظام مردمی و اسلامی بر پا کردند. احساس مسئولیت این است. فردای این کشور، فردای این ملت، به احساس مسئولیت امروز شما نیازمند است. احساس مسئولیت کنید که چه بشود؟ که خود را بسازید؛ از لحاظ علمی بسازید، از لحاظ ایمان و تقوا بسازید. بصیرت خودتان را زیاد کنید. آگاهی های خودتان را نسبت به امروز و دیروز و فردا افزایش بدهید. ده سال دیگر، دوازده سال دیگر، همه ی شما جمعیتی که این جا هستید و نظایر شما در سرتاسر کشور، جوانان تحصیل کرده ای هستند که وارد میدان عرصه ی زندگی ملت ایران خواهند شد و بسیاری از شماها مسئولیت هایی در اختیارتان خواهد بود. رؤسای جمهور آینده، وزرای آینده، مدیران آینده و برجستگان گوناگون بخش های مختلف آینده آن کسانی که طراح اند، برنامه ریزند، متفکرند، تئوریسین اداره ی کشور هستند - از میان شماها پدید می آیند؛ از میان شماها برمی خیزند. این مدیران و این برنامه ریزان، هم باید عالم باشند، هم به معنای حقیقی کلمه باید متدین، پاکدامن و بصیر باشند. این نمی شود، مگر این که شما از حالا خودتان را آماده کنید. (علی خامنه ای؛ سایت KHAMENEI.IR در دیدار با جمع دانش آموزان و دانشجویان تشکل های دانشگاهی؛ ۱۳۸۷/۸/۸ ش.).

من عرض می کنم جوانان عزیز! این راه را ادامه بدهید. آینده ی کشور روشن است، افق ها بسیار تابان است، اما به اراده ی شما بستگی دارد. به فعالیت شما، به کار شما، به پرداختن شما به خودسازی؛ خودسازی علمی، خودسازی دینی، پاک نگه داشتن دامن روح و دل نورانی - که خدا به شما داده است - در همه ی میدان ها؛ فعالیت، تلاش، سرزندگی؛ این عاملی است که کشور شما را به اوج قدرت و عزت این شاءالله خواهد رساند. (علی خامنه ای؛ سایت KHAMENEI.IR در دیدار جمع دانش آموزان و دانشجویان بسیجی؛ ۱۳۸۶/۸/۹ ش.).

اگر بخواهم این الگوی مطلوب را در یک جمله معرفی کنم، عبارت است از: ترکیب علم، ایمان، تلاش. هم علم را جدی گرفتن، هم ایمان و پایبندی و تقوا را، نه به صورت یک سربار، بلکه به شکل یک عنصر اصلی در بافت مجموعه و در بافت کار. و هم خستگی را فراموش کردن، که به گمان من مرحوم کاظمی، جان و سلامت خودش را هم سر همین کار گذاشت؛ یعنی این دنبال گیری و این اهتمام ها و خسته نشدن ها. لذا رویان در چشم من بسیار گرامی است و عزیز است و شما جوان ها و مردان و زنان مؤمن و عزیزی که در این مجموعه کار می کنید، برای من عزیز هستید

و معتقدم رویان استعداد بسیاری زیادی برای کار کردن و برای پیش رفتن دارد. شرط اصلی پیروزی در جنگ نرم امید است. (علی خامنه ای، سایت KHAMENEI.IR؛ در بازدید از پژوهشکده رویان، ۱۳۸۶/۴/۲۵ ش.).

من به عنوان فردی که جریان ها را می شناسد و از جریان های جهانی و پشت پرده و توطئه های دشمن آگاه است و از اول انقلاب با آنها سر و کار داشته است، می گویم که جوانان عزیز! دشمن بر روی شما سرمایه گذاری های زیادی می کند؛ حواستان جمع باشد. عده ای را به بی تفاوتی می کشاند و عده ای را دلسرد و مأیوس می کند. یأس، بزرگترین آفت جوان است. جوان ها باید بدانند که متأسفانه یأس به روح جوان زودتر راه پیدا می کند؛ هم چنان که امید این گونه است. در مقابل پاسی که دشمن می خواهد به جوان ها تلقین و تزریق کند، خودتان را مصونیت بدهید. (علی خامنه ای؛ سایت KHAMENEI.IR / در جمع کثیری از دانشجویان و دانش آموزان در آستانه، ۱۳ آبان ۱۳۶۸ ش.).

دشمن طراحی می کند، بازی نکنید؛ چون چه ببرید، چه ببازید، به نفع اوست. طراحی دشمن ایجاد اختلاف است. ایجاد ناامیدی است. به جان هم انداختن فعالان سیاسی است. مطرود کردن خط اصیل و ارزش های اسلامی است. این کارها، نقشه های دشمن است، سرگرم کردن جوان ها به هوی و هوس و لغویات و غافل کردن آنها از حرکت عمومی ملت ایران، به تعطیلی کشاندن مدارس، به تعطیلی کشاندن کلاس های دانشجویی. اینها نقشه های دشمن است. باید مراقب بود. باید در مقابل هر کاری که به این نقشه ها منتهی می شود، ایستاد. وحدت را باید حفظ کرد، امید را باید حفظ کرد. تلاش را باید روزبه روز بیشتر کرد و با یکدیگر صادق بود و دل ها را به هم نزدیک کرد و در وظایف گوناگون اجتماعی، باید پرشور حرکت کرد. (علی خامنه ای، سایت KHAMENEI.IR؛ در جمع دانش آموزان و دانشجویان تشکل های دانشگاهی، ۱۳۸۷/۸/۸ ش.).

خدمت به کشور از راه های مختلفی ممکن است؛ یکی از بهترین راه هایش خدمت کردن از راه علم است. خب سیاست مدارها هم خدمت به کشور می کنند؛ مجاهدان راه خدا و رزم آوران میدان های جنگ هم خدمت به کشور می کنند، تجار و بازرگانان و بقیه، هم خدمت به کشور می کنند، صنعتگران هم خدمت به کشور می کنند؛ اما یکی از راه های برجسته خدمت به کشور از راه علم است. به همین دلایلی که قبلا عرض شد که علم مایه ی اقتدار ملی، مایه ی قدرت کشور، مایه ی ثروت کشور و مایه ی سربلندی هر کشوری است. شما در درس خواندن و در حائز شدن رتبه های بالای علمی، اگر این نیت را بکنید، کارتان می شود عبادت. یعنی کار انسان یک کار واحد- با دو نیت مغایر، دو حالت گوناگون پیدا می کنند: گاهی همان کار می شود عبادت، گاهی همان کار می شود معصیت. نمازی که انسان می خواند، اگر به قصد تقرب به خدا بخواند، توجه اش به خدا باشد، با اخلاص نماز بخواند، این بالاترین عبادت هاست؛

اگر همین نماز را برای ریا بخواند، این نماز می شود، معصیت و خود آن نماز می شود گناه. ریا، گناه کبیره است؛ مصداقش هم می شود همان نمازی که از روی ریا خوانده شد؛ نیت این قدر مؤثر است. شما اگر چنان چه این تحصیل را، این تلاش علمی را این سعی برای به دست آوردن رتبه های نخبگی را، برای خدمت به مردم و برای خدمت به کشور و برای سربلندی نظام اسلامی انجام بدهید، بلاشک یکی از حسنات شما خواهد بود. (علی خامنه ای، سایت KHAMENEI.IR؛ در جمع بنیاد نخبگان دولت نهم؛ ۱۳۸۷/۶/۵ ش.).

وقتی که راجع به سلول های بنیادی شبیه سازی و این طور کارها آقایان حرف زدید، دیگری هم تجلیلی از این کار کردند، مقامات آمریکایی اعلام کردند که برای علوم ژنتیک هم باید شورای حکامی به وجود بیاید؛ این معنایش چیست؟ دشمن از این که شما در این رشته دارید حرکت می کنید، دردش آمده است. مثال های واضح را عرض می کنم؛ هزاران مثال دارد. آن روزی که شما مثلا بتوانید آن چنان راداری بسازید که از هیچ نقطه از فضای آسمان این کشور، هیچ جنبه های نتواند وارد شود، آن روز دشمن دردش می آید؛ یعنی این تیری است که مستقیم می خورد به دشمن، این می شود جهاد. در حرکت جهادی، در علم جهادی، در تحقیق جهادی، این عنصر حتما شرط است. دشمن هم مقصود آمریکا نیست. حالا ما در مقام صحبت، دشمن واضحمان آمریکا و استکبار جهانی است. نه، دشمن ها انواع و اقسامی دارند. یک وقت کارتل بزرگ مالی و اقتصادی از این که شما بتوانید مثلا کارخانه ی سیمان بسازید، ناراحت می شود؛ مانع تراشی می کند؛ نمی گذارد، که الآن در گزارش هایی که در این جا به من دادند، از جمله همین مسئله بود. دلشان می خواهد یک شورای حکام هم درست کنند برای ساخت سیمان که هر کس حق نداشته باشد کارخانه ی سیمان بسازد یا تولید سیمان کند. (علی خامنه ای؛ سایت KHAMENEI.IR / در بازدید از پژهشکده رویان؛ ۱۳۸۶/۴/۲۵ ش.).

۳-۳. خودسازی اخلاق

جوان باید مظهر پرهیز و استغفار باشد. در دنیای امروزی، جوانان گرفتارند. آنها چوب ناپرهیزی هایشان را می خورند. اگر می بینید هیپی گری و انواع و اقسام بدبختی ها از سی یا چهل سال قبل تا به امروز در دنیای غرب ادامه دارد و گریبان خانواده ها و جوامع اروپایی و آمریکایی را گرفته است، به جهت دوری از خدا و غفلت از استغفار و ناپرهیزی در ارتکاب گناهان است. این مسأله هم دلایل متعددی دارد. عمده اش آن است که این جوامع، جوانان خود را از لحاظ معنوی سیراب نمی کنند. جوان به دنبال سیراب شدن از سرچشمه ای زلال است و اگر آن سرچشمه را پیدا نکند، به انحراف مبتلا خواهد شد. (علی خامنه ای، سایت KHAMENEI.IR؛ دیدار با دانش آموزان؛ ۱۴۰۱/۸/۱۵ ش.).

همه‌ی تلاش ادیان الهی و سلوک معنوی و سعی پیغمبران و شهادت های مردان بزرگ خدا برای این است که بشر را به راه اول بکشانند و در صراط مستقیم قرار دهند. یعنی بشر به سمت خدا حرکت کند، عروج معنوی و کمال انسانی بیابد، با خدا آشنا شود و در آینده خود را که همان مرحله‌ی اساسی حیات بعد از مرگ است و بقیه مقدمه آن است، تأمین کند. «الدنیا مزرعة الآخرة»؛ من و شما در این جا برای حیات ابدی مقدمه چینی می‌کنیم. هر کاری که در این جا انجام می‌دهید، تحصیل علم و تعلیم آن، مبارزه، ورزش، کسب دنیا و بنا و آبادسازی آن، کوبیدن دشمنان باید دارای روحی باشد که شما را در صراط مستقیم به پیش ببرد. هر چه که شما را از این راه باز دارد، گناه است. گناه در اصطلاح دینی و در سخن انبیاء، یعنی عواقب و موانع راه کمال انسان، معنای گناه آن نیست که خدای متعال - العیاذ بالله - نمی‌خواسته بندگانش خوشی و لذت داشته باشند. لذتی که انسان را از راه خدا باز دارد، مثل غذای مضر است که کسی می‌خورد و او را به مرگ نزدیک می‌کند. انسان عاقل، این غذا را نمی‌خورد و این لذت را دور می‌اندازد. کسی که چربی یا قند خونش زیاد است یا ماده‌ی مضر در بدنش وجود دارد، از غذای لذیذی که آن ماده را در بدن او افزایش می‌دهد، پرهیز می‌کند. آن را نمی‌خورد و دور می‌ریزد؛ ولو خوردن آن غذا لذت داشته باشد. لذت این غذا برای یک لحظه است؛ بعد بدبختی و گرفتاری اش گریبان انسان را می‌گیرد. گناه چنین چیزی است. به همین جهت است که در قرآن به استغفار تکیه شده است. (علی خامنه‌ای، سایت KHAMENEI.IR؛ در جمع دانش آموزان و دانشجویان؛ ۱۳۷۴/۸/۱۰ ش.).

البته جهت‌گیری‌ها، باید جهت‌گیری‌های درست و معنوی و الهی باشد. هم چنان که در اظهارات خیلی از این جوان های عزیز هم همین را دیدیم. این گرایش های عزیز در بین این جوان ها، حقیقتاً دل انسان را روشن می‌کند و خرسند می‌کند. (علی خامنه‌ای، سایت KHAMENEI.IR؛ در دیدار با نخبگان جوان دانشگاهی؛ ۱۳۸۷/۶/۵ ش.).

۳-۴. خودسازی جسمی

ورزش برای جوانان است. من اعتقاد دارم ورزش برای همه یک فریضه‌ی عمومی است. البته منظورم ورزش حرفه‌ای نیست. ورزش حرفه‌ای را هم رد نمی‌کنم، اما توصیه نمی‌کنم که همه جوانان سراغ ورزش حرفه‌ای بروند؛ نه، ورزش برای سلامت و حفظ نشاط است. (علی خامنه‌ای، سایت KHAMENEI.IR؛ در جمع اعضاء اتحادیه انجمن های اسلامی دانش آموزان؛ ۱۳۷۹/۱۲/۸ ش.).

نیروی اراده‌ی خود را تقویت کنید. به ورزش اهمیت بدهید. من به خصوص روی ورزش تأکید می‌کنم. من ورزش را به عنوان یک کار بین المللی، نمایشی و هیجانی، در درجه‌ی دوم می‌دانم در درجه‌ی اول، ورزش برای تقویت و سلامت جسم است، که این را برای همه‌ی جوانان کشورمان از زن و مرد لازم می‌دانم. خود را برای رساندن این بار

به منزل آماده کنید. این بار مربوط به شماسست؛ این کشور و این نظام متعلق به شماسست. بخشی از راه را نسل قبل از شما طی کرده است. کسی که باید بخش بیشتر این راه را ان شاءالله با آگاهی وسیعتر طی کند، شما هستید. (علی خامنه ای، KHAMENEI.IR در جمع جوانان استان اصفهان؛ ۱۲/۸/۱۳۸۰ش.).

۳-۵. بینش سیاسی

آن چه برای شما جوانان مثل دیگران مهم است، عبارت است از احساس مسئولیت آگاهانه البته شما جوان و سرشار از نیرو هستید و از حساسیت بیشتری برخوردارید. احساس مسئولیت یعنی انسان همان طور که به فکر زندگی، معیشت، اشتغال، ازدواج و هر چیز مربوط به خود است، نسبت به اهدافی که از خود او فراتر است هم احساس مسئولیت کند؛ اهدافی که به خود او محدود نمی شود، بلکه مربوط به مجموعه، ملت، تاریخ و بشریت است. انسان باید در قبال این هدف ها هم احساس وظیفه، تعهد و مسئولیت داشته باشد. هیچ انسان و هیچ جامعه ای بدون این احساس تعهد، به قله های رفیع سعادت نخواهد رسید. این احساس مسئولیت و تعهد باید آگاهانه باشد. (علی خامنه ای؛ سایت KHAMENEI.IR در جمع جوانان استان سیستان و بلوچستان؛ ۶/۱۲/۱۳۸۱ش.).

جوانان در محیط خودشان، امر به معروف و نهی از منکر کنند. چرا این واجب امر به معروف، امر به کارهای خوب در جامعه ی اسلامی هنوز اقامه نشده است؟ نگوئید به من چه؟ او هم نمی تواند بگوید به تو چه؟ اگر هم گفت، شما اعتنا نکنید. بعضی خیال می کنند تا منکری دیده شود، باید با مشت به سراغش بروند؟ نه، ما سلاحی داریم که از مشت کارگرتتر است. آن چیست؟ سلاح زبان زبان از مشت خیلی کارگرتتر و نافذتر و مؤثرتر است؛ مشت کاری نمی کند پس، همین طور که شما نشسته اید، می توانید خوب تصور کنید که امروز یکی از کارهای اساسی استکبار این است که نسل جوان را در کشورهای اسلامی و هر کشور اسلامی که بیدارتر است بیشتر از صحنه بیرون کند. کدام کشور اسلامی از همه بیدارتر، از همه زنده تر، و از همه بی محابتر در مقابل استکبار ایستاده است؟ جز ایران اسلامی؟ پس، جوانان ایران اسلامی بدانند که استکبار برای بیرون راندن آن ها از صحنه ی این مبارزه ای که در آن، فتح و پیروزی حتما نصیب ملت هاست و لاغیر، مشغول پول خرج کردن و طراحی انواع نقشه هاست. هدف این نقشه ها، شما جوانان مؤمن و انقلابی و شجاعی هستید که ایستاده اید تا هدف های انقلاب و امامتان را تا آخرین رقم به تحقق برسانید و هر مانعی را از سر این راه بردارید. (علی خامنه ای؛ سایت KHAMENEI.IR در دیدار دانش آموزان ممتاز جشنواره های هنری در هفته تربیت؛ ۱۵/۸/۱۳۷۰ش.).

جوانان این انتظار وجود دارد که عدالت خواهی را از یاد نبرید. آزادی را با همان مفهوم بسیار والای اسلامی - چه آزادی فردی، چه آزادی اجتماعی و سیاسی، چه آزادی معنوی و روحی - جزو خواسته های همیشگی خود بدانند و

از یاد نبرند. مبارزه با فقر و ایجاد رفاه عمومی را جزو مطالبات خود بدانند. امر به معروف و نهی از منکر هم جزو مهمترین مسائلی است که جوانان باید به آن اهتمام کنند. هم چنین در برابر فریب رسانه ها در واژگونه جلوه دادن حقایق، تسلیم نشوند. امروز مهمترین تلاش دشمن این است که از پیشرفته ترین ابزار و روش های ارتباطی مدرن و فوق مدرن استفاده کند؛ برای این که حقایق کشور ما را واژگونه جلوه دهد. تسلیم خواسته آنها نشوید و اندیشمندانه با مسائل برخورد کنید. تسلیم اختلافاتی که بین بعضی از مسئولان وجود دارد و متأسفانه بعضی از مطبوعات هم به آن دامن می زنند، نشوید. بین دو نفر مسؤول، مسائلی پیش می آید، چنان به آن پر و بال می دهند که به یک مسأله اجتماعی و عمومی تبدیل می شود و ذهن ها را به خود مشغول می کند آن روز من اشاره کردم که سر قضیه ای، رئیس قوه مجریه و رئیس قوه قضائیه نظرات مختلفی دارند که هم در قانون راه حل آن مشخص است و هم راه حل نظری و آن مشخص است. ما در کشور این همه مشکل داریم؛ پرداختن به این مسائل کوچک چه اهمیتی دارد؟ در جریان همکاری قوا با همدیگر، از این گونه موارد اختلاف بارها پیش می آید. آیا باید روزنامه ها و افراد سیاسی کار این را به مشغله عمده ی ذهنی جوانان تبدیل کنند؟! شما تسلیم نشوید و این چیزها را مشغله عمده ی خود ندانید. مشغله ی عمده ای که باید جوان را به خود متوجه کند، همین هایی است که گفتم: عدالت طلبی، حفظ نظام اسلامی، دشمن شناسی، اهمیت دادن به استقلال کشور. اهمیت دادن به پیوند و ارتباط بین مسئولان و مردم. البته چیزهایی هم هست که مخصوص جوانان عزیز ماست؛ به خصوص جوانانی که مشغول تحصیل علم هستند؛ و آن پرداختن به خود است. نقاط کلیدی که باید مورد توجه شما عزیزان قرار گیرد، این هاست. حفظ قانون اساسی و خط امام که در وصیت نامه آن بزرگوار مجسم و متبلور است و شعارهای اساسی و سیاست های کلی کشور. اینها چیزهایی است که باید با همه ی وجود از آنها پاسداری کرد و آنها را گرامی داشت. (علی خامنه ای؛ سایت KHAMENEI.IR در دیدار جوانان استان اصفهان؛ ۱۲/۱۲/۱۳۸۰ش.).

کسانی که دلشان آن طرف است، الان هم هستند. اینها به چیزی به نام استقلال ملی، هویت ملی، شخصیت و عزت ملی باور ندارند. تربیت هایشان طوری است که به آنها اجازه نمی دهد درست بفهمند که حضور یک قدرت استکباری در یک کشور، چقدر برای یک ملت، زیان بار و سنگین است. دستورات اسلام هم برای بعضی از آنها چندان اهمیت و ارزشی ندارد. اینها همیشه یک اقلیت کوچک بودند؛ امروز هم هستند. البته فعالیت می کنند. تبلیغات دشمنان اسلام را ادامه می دهند. اما دل متن مردم، به خصوص جوانان، دانشجویان، دانش آموزان و سایر قشرهای مختلف جوان هر جا هستند، درک می کنند که برای یک ملت، بزرگترین اهانت این است که تسلیم قدرت استکباری بیگانه باشد. هر کس که اهل تحلیل باشد، این معنا برایش روشن است که امروز آمریکا برای ایران هیچ

نقشه ای جز نقشه ی استکباری ندارد؛ یعنی بازگشت به وضعیت قبل از انقلاب! معلوم است که ملت ایران در مقابل این نقشه می ایستد. این آن جهت گیری ضد استبدادی ملت ایران است. البته تلاش هایی از طرف دشمنان هست: تبلیغات می کنند. حرف می زنند. سفسطه می کنند. بعضی حتی سعی می کنند روز سیزده آبان را - که روز مقاومت در مقابل استکبار است - به روز نرمش در مقابل آمریکا تبدیل کنند! اگر نگوییم ساده لوحی است، ناچاریم بگوییم خیانت است. منتها چون انسان نمی خواهد بگوید خیانت، لابد این کارها از روی ساده لوحی و غفلت است. شما جوانان باید خیلی هوشیار و بیدار باشید. دشمن را بشناسید؛ امروز قدرت استکباری آمریکا هدفش تسلط بر دنیاست و این چیزی نیست که پنهان و پوشیده باشد. (علی خامنه ای؛ سایت KHAMENEI.IR در دیدار دانشجویان و دانش آموزان به مناسبت ۱۳ آبان؛ ۱۲/۸/۱۳۷۸ش.).

عرض کردم که نظام سلطه، مثل اختاپوسی خطرناک و مثل سرطان دنیا را گرفته است. کشور ما جزو نقاط سالم دنیاست. نمی گوییم همه دنیا ناسالمند. ممکن است نقاط معدودی در دنیا سالم مانده باشند. کشور و دولتی که از نظام سلطه و کمند این عنکبوت خطرناک تننده در تار و پود ملت ها و کشورها، سالم و برکنار مانده است، نظام جمهوری اسلامی است. طبیعی است که علیه شما بیدار باشند، فکر کنند و هر تلاشی انجام دهند. شما هم باید بیدار باشید. دانشجوی، طلبه و دانش آموز باید بیدار باشد. بچه های دبیرستانی، دخترها و پسرها باید بیدار باشند. امروز از همه ی شما این انتظار هست. شما نسل برگزیده ی این کشورید. دشمن باید شناخته شود. این اولین قدم است. (علی خامنه ای؛ سایت KHAMENEI.IR در دیدار با دانش آموزان؛ ۱۰/۸/۱۳۷۴ش.).

شما دانشجویان و دانش آموزان و جوانان، برای نسل آینده ، پایه های اصلی انقلابید هم شما در انقلاب تأثیر زیادی دارید؛ چون جوانید. امروز هم شما در جبهه ی سیاسی و نظامی و سازندگی و هر جای دیگر که بتوانید حضور داشته باشید، عنصر فعال انقلابید؛ اما فردا شما پایه های انقلاب هستید. امروز، عناصر مؤثرید؛ ولی فردا ستون های انقلاب هستید. توجه کنید که انقلاب را با ریشه ها و مبانی فکری و منطقیش، به درستی بشناسید. امروز که یازده سال از آن روزهای خونین می گذرد، نسل جوان ملت ایران حق ندارد آن روزهای سیاه قبل از آن را از یاد ببرد. در حرکت عظیم ملت ایران، نسل جوان باید پیش رو باشد. برای نسل جوان بخصوص نسل جوان دانشجوی - بی تفاوتی و خونسردی جایز نیست. آن جوانی که به سرنوشت کشور نیندیشد و حوادث و خصومت هایی را که نسبت به کشورش در دنیا سازماندهی می شود، نبیند و نسبت به آنها نجوشد و نخروشد، آن جوان لایق این نیست که نام جوان شهروند یک ملت انقلابی را روی خودش بگذارد. روح جوان، آن روح پرتپشی است که در سختی ها، به داد شور و ملت

رسید و آن ها را نجات داد. (علی خامنه ای؛ سایت KHAMENEI.IR در دیدار دانشجویان و دانش آموزان؛ ۱۳۶۸/۸/۱۰ ش.).

همان طور که آن روز در میدان امام به آن جمعیت عظیم عرض کردم، آنها مکر و توطئه می کنند؛ ما باید در مقابل آن ها ضد مکر، ضد توطئه و ضد حمله کنیم؛ «و مَكْرُوا و مَكْرَ اللهُ»؛ «أَنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا و أَكِيدُ كَيْدًا». اگر از دشمنی آنها غفلت کردیم، باخته ایم. اگر برای ضد حمله ی آن ها چاره ای نیندیشیم، دشمن را به دست خود موفق کرده ایم. این که من مرتب به مسئولان، به مردم و به خصوص به جوانان هشدار می دهم، به این خاطر است. (علی خامنه ای؛ KHAMENEI.IR در دیدار جوانان استان اصفهان؛ ۱۳۸۰/۸/۱۲ ش.).

جوان، با هوشیاری و حوصله و همت جوانی اش باید در محیط کار و تحصیل آینده، همه همتش این باشد که از نظام حراست کند، تکمیل و برطرف کردن عیوب نظام یک حرف است؛ مقابله و نفی و همراهی با براندازان نظام، حرف دیگری است. انسان از ته دل غمگین می شود که بشنود در یک محفل دانشگاهی، یک وقت عنصر به اصطلاح دانشگاهی و کسی است که در کشور بماند و با این نظام مبارزه کند تا ریشه آن را بخشکاند! کسی که تلاش می کند ریشه این نظام اسلامی و الهی و مردمی را خشک کند، مرد است؟! آن هم نظامی که همه تلاش انسانی و مردمی در راهش به کار رفته؟! نظامی که این همه جوان برای آن را کار کرده اند؟! نظامی که خون های این همه شهید در راهش به زمین ریخته مرده است؟! نظامی که دلسوزان این کشور، این همه سختی و ناهمواری و ناگواری را در راه استحکام آن تحمل کردند. نظامی که یک ملت بزرگ با همه ی وجود خود، آن را سرپا نگه داشته است نظامی که در دنیا مایه عزت اسلام و شرف و سربلندی ایران شده است تلاش برای خشکاندن ریشه این نظام مردانگی است؟ این بزرگترین نامردی است. البته این پندارهای کاملاً کوتاه نظرانه، جز از دل های معلول و معیوب صادر نمی شود. ریشه این نظام، بسیار مستحکم است؛ جزو عمیق ترین ریشه و دشمنی های بزرگ هم به فضل الهی نتوانسته آن را تکان دهد. (علی خامنه ای؛ سایت KHAMENEI.IR در دیدار جوانان استان اصفهان؛ ۱۳۸۰/۸/۱۲ ش.).

امروز شما جوانان هدف توطئه ای بسیار خطرناک هستید. این خطرات هر جایی که اسلام و ایمان هست و نسل جوان دل به سوی معنویت و حقیقت دارد، وجود دارد. راه رهایی از آن ها هم وجود دارد و این چیزی است که من و شما باید به آن فکر کنیم. من مثل پدر شما هستم. چه در سنین جوانی و چه در دوران های بعد، ده ها سال از عمرم را با جوانان گذرانده ام. میدانم جوانی چقدر مبارک و جوشش جوانی چقدر ارزش است. می دانم که کلید حل مشکلات کشور به دست جوانان است؛ اما به شرطی که جوانان برای کشور ما باقی بمانند و اراده، روحیه و ایمان جوانان ما

چیزهایی که دشمنان ما آنها را هدف گرفته اند- محکم و پابرجا باشد. (علی خامنه ای؛ سایت KHAMENEI.IR در دیدار جوانان سیستان و بلوچستان؛ ۱۳۸۱/۱۲/۶ ش.).

۴. نگاهی تمدنی به دستاورد های فاطمی بامحوریت جوانان و نوجوانان از منظر مقام معظم رهبری:

وقتی که دشمنان از تسلط پیدا کردن از طریق نبرد های فیزیکی و سخت مایوس شدند، رو به نبردهای نرم آوردند؛ نبردی که حق و باطل در دو خط، اما متوازن با هم حرکت می کنند. جبهه حق می گوید: شهید؛ جبهه باطل هم می گوید: شهید؛ جبهه حق می گوید خدا. جبهه باطل هم می گوید خدا. جبهه باطل هم می گوید: آزادی؛ جبهه باطل هم همین را می گوید.

دشمن ما خود را مجهز کرده است به گفتمان تمدنی و فکر و باورهای جوانان و نوجوانان را هدف گرفته و سالیانه هزینه های هنگفتی برای ایجاد تردید در باو های جوانان و نوجوانان به مصرف می رساند. و ما هم دریافته ایم در یرتوی رهنمود های امام جامعه با گفتمان تمدنی باید به مبارزه با گفتمان تمدن پرداخت. لذا در مقابل تمدن غربی، امام خامنه ای گفتمان تمدن اسلامی را مطرح کردند؛ تمدنی که برگرفته از اسلام انقلابی است، برگرفته از اسلام ناب است، نه اسلامی که مکلفین را از دنیا طرد می کند. مؤمنی را می سازد که نسبت به امام زمان (ع) احساس تکلیف و وظیفه داشته باشند و در مقابل دشمنان اهل بیت (ع) بی تفاوت نباشد. باید در ایام فاطمیه نگاهی تمدنی به دستاورد های فاطمی داشته باشیم تا جوانان و نوجوانان در این جنگ و مبارزه تمدنی حق را گم نکنند.

امام خامنه ای در بیانیه گام دوم، مؤلفه های یک تمدن خوب را ذکر کردند و این مؤلفه ها مجری اش جوانان و نوجوانان هستند و امام جامعه قطعاً این مؤلفه های تمدن اسلامی را از سیره و آیات الهی گرفته است.

۱-۴. اسلام به عنوان دغدغه اصلی

امام هیچ ارزشی را بالاتر از ارزش اسلام به حساب نمی آورد. اما اسلامی که امامین انقلاب در ترویج و توضیح آن کوشا بودند، اسلام ناب محمدی بود که در مقابل اسلام آمریکائی است. اسلام آمریکائی، اسلامی است که جز حقارت و فضاحت در دنیا هیچ آورده ای برای پیروان خود نداشته است.

۲-۴. جدا نبودن دین از سیاست

از منظر امامین انقلاب دین و دنیا دو روی یک سکه اند و دین آمده تا زندگی بشر را سر و سامان دهد. «الدنیا مزرعة الآخرة»؛ این اعتقاد حقیقی ماست. (علی خامنه ای/۱۴۰۰/ص ۸۸).

انقلاب اسلامی در پی احیا دین، در عین توجه به امور زندگی و دنیائی و معیشتی است. بنابراین، پیشرفت و کسب بهترین رشد و ترقی در مسائل زندگی جزو اولویت های جمهوری اسلامی ایران است. بی تردید رشد و ترقی روزافزون

ملت ایران، موجب رشک دشمنان و ناامیدی آنان است. پیوسته دشمنان ایران زمین، عصبانیت خود را نشان داده اند. یکی از علل تحریم ها، ناکام ساختن ملت ایران از رشد و ترقی می باشد.

۳-۴. معنویت و اخلاق

یکی از مؤلفه هایی که باعث می شود سختی ها را با منطق الهی سپری کرد، معنویت و اخلاق است. کشوری که جلوی هیچ کشور قدره بندی تسلیم نشد، در مقابل قدرت لایزال الهی بسیار فروتن و خاضع است در مقابل مستضعف گردنشان از موباریک تر است. این قدرت معنویت و اخلاق در زندگی اجتماعی است.

۴-۴. عدالت

بی تردید یکی از مهمترین وظایف حکومت ها، ایجاد عدالت اجتماعی میان اقشار شهروندان است. در غیر این صورت، بقا و استواری حکومت دستخوش آسیب خواهد شد. جوانان و نوجوانان می توانند در تأمین و گسترش عدالت و عمل به قوانین عدالت بخش نقش مهم و تعیین کننده ایفا کنند.

۵-۴. دشمن شناسی

شناخت دشمن و بیان شیوه های مقابله با آن یکی از مباحث مهمی است که در قرآن کریم بیان شده است. از نگاه قرآن دشمن به چند دسته تقسیم می شود؛ مانند شیطان، یهود، مشرکان، منافقان، کافران و بعضی از همسران و فرزندان. شیوه های کلی مبارزه دشمنان نیز از منظر قرآن موارد مختلفی است که از آن جمله است: ایجاد تردید و تحیر به منظور سست نمودن اعتقادات، ایجاد اختلاف و تفرقه برای از بین بردن اتحاد و ایجاد شکاف در صفوف مستحکم مؤمنان، جنگ روانی می باشد. هدف دشمنان از چنین رفتارهایی القای یأس و ناامیدی در مردم و روی برگرداندن از اولیاء الله و دستورات الهی می باشد. از سوی دیگر، قرآن کریم استراتژی های متعددی را برای مبارزه با دشمنان ارائه نموده است که برخی از آنها عبارتند از: تجهیز به قدرت ایمان، افزایش قدرت نظامی، ممنوعیت دوستی با بیگانگان و جهاد و مبارزه.

دشمن شناسی از مفاهیمی است که در آیات و روایات اسلامی مورد توجه قرار گرفته است و بر هوشیاری همیشگی مؤمن و دشمن شناسی او تأکید شده و تبری از دشمن که لازمه ی آن دشمن شناسی است، در زمره ی فروع دین قرار دارد. علمای شیعه نیز به پیروی از معارف و احکام دینی توجه و اهتمام زیادی را صرف معرفی دشمن و موضعگیری در قبال آن در طول تاریخ داشته اند. پس از پیروزی انقلاب اسلامی بخش معتنابهی از بیانات حضرت امام خمینی و مقام معظم رهبری به این موضوع اختصاص داشته است. رهبر انقلاب بارها بر کسب بصیرت، بصیرت زایی و

بصیرت‌افزایی که از ضروریات دشمن‌شناسی به خصوص در طوفان حوادث‌اند، تأکید کرده‌اند. ایشان شناخت انواع و اقسام حیل‌های دشمن و معرفی آنها و آگاه کردن ملت را بارها و بارها به مسئولان و مردم گوشزد کرده‌اند.

۶-۴. جاذبه و دافعه مکتبی

فیلسوف شهیر و حکیم فرزانه، علامه شهید مطهری کتابی دارد به نام «جاذبه و دافعه علی (علیه السلام)». این کتاب مشتمل است بر یک مقدمه و دو بخش، در مقدمه، کلیاتی در باره جذب و دفع به طور عموم و جاذبه و دافعه انسان‌ها به طور خصوص بحث شده است. در بخش اول جاذبه علی (ع) که همواره دل‌هایی را به سوی خود کشیده و می‌کشد و فلسفه آن و فایده و اثر آن، موضوع بحث قرار گرفته است. در بخش دوم، دافعه نیرومند آن حضرت که چگونه عناصری را به سختی طرد می‌کرد، توضیح و تشریح شده است. استاد شهید در این کتاب ثابت نموده که علی (علیه السلام) دو نیرویی بوده است و هرکس که بخواهد در مکتب او پرورش یابد، باید دو نیرویی باشد. جوانان و نوجوانان می‌توانند با الگو قرار دادن آن شخصیت بی‌نظیر، در رفتار سیاسی خود این گونه باشند. آیا نسبت به کسانی که به مقدسات ما توهین می‌کنند، به مساجد حمله می‌کنند، به پرچم کشور بی‌احترامی می‌کنند، به عنوان عامل نفوذی دشمن و در زمین دشمن عمل می‌کنند، می‌توان جاذبه داشت؟! خیر.

نتیجه‌گیری

دستاورد های فاطمی از این قرار است: ۱. امید واقع‌بینانه و خوش‌بینی مؤمنانه که برخاسته از: خودآگاهی، خودباوری، ایمان به خدای متعال، شناخت سنت‌های الهی، تجربه شگرف انقلاب اسلامی پیامبر (ص)؛ ۲. بازگشت روح خودباوری. تحقق اسلام حقیقی و ناب محمدی (صلی الله علیه و آله) در کشور ایران، مخاطبان ویژه‌ای به نام جوانان و نوجوانان دارد که در بیانیه گام دوم به نقش مهم این گروه تأکید شده است.

منابع

قرآن کریم

۱. انصاری/محمدباقر/زیارات فاطمی/انتشارات دلیل ما/چاپ اول/۱۳۹۱.
۲. حیدری/اسماء/توقف ممنوع/موسسه سر لشکر حاج احمد کاظمی/چاپ چهارم/۱۳۹۱
۳. خامنه‌ای/علی/آفتاب در مصاف/انقلاب اسلامی/چاپ اول/۱۳۹۴ش
۴. خامنه‌ای/علی/طرح کلی اندیشه‌های اسلامی/انتشارات ایمان جهادی/چاپ اول/اردیبهشت ۱۳۹۲
۵. خامنه‌ای/علی/دو امام مجاهد/انتشارات انقلاب اسلامی/چاپ نهم/بهار ۱۴۰۰
۶. خامنه‌ای/علی/همرزمان حسین/انتشارات انقلاب اسلامی/چاپ هجدهم/بهار ۱۴۰۰

۷. خامنه ای/علی/دشمن شناسی/ولاء منتظر/چاپ دوم/۱۳۹۳
۸. خامنه ای/علی/بصیرت/صهبا/چاپ شانزدهم/سال ۱۳۹۲ دی ماه
۹. رحمانی همدانی/احمد/خطبه/فدکیه حضرت فاطمه(سلام الله علیها)/مرکز فرهنگی انتشارات منیر/چاپ اول/سال ۱۳۹۷
۱۰. زیدان/جرجی/تاریخ تمدن اسلام/انتشارات امیر کبیر/چاپ سیزدهم/تهران ۱۳۸۹
۱۱. طباطبایی/محمد حسین/المیزان/مؤسسه الاعلمی/چاپ دوم/۱۳۹۳/بیروت لبنان
۱۲. مجلسی/محمد باقر/بحار الانوار//مؤسسه الوفاء/چاپ دوم/۱۹۸۳م/بیروت.
۱۳. معاونت پژوهش و آموزش/منشور معارف انقلاب اسلامی/مرکز پژوهش فرهنگی انقلاب اسلامی/چاپ اول/ ۱۳۹۴ش
۱۴. یوسفی/یونس/نقش سکولاریسم در کربلا/فصلنامه علمی تخصصی معارف علوم انسانی،علوم اسلامی/شماره هشتم/بهار ۱۴۰۱
۱۵. لطفی مله/فاطمه / شهر قانون/بهار ۱۳۹۲/شماره ۵
۱۶. قراباغی/جواد/مجله مبلغان/دی و بهمن ۱۳۹۹/شماره ۲۶۰
۱۷. سایت KHAMENEI.IR فیش های تمدن سازی نوین